

ÖLÜM AYLIĞI (DUL VE YETİM AYLIĞI) ŞARTLARI (2)

Avukat Erdoğan KAYA - www.gurselavukatlik.com

Konuya ilişkin ilk yazımızda ölüm aylığı şartlarını ikiye ayırmıştık ve söz konusu şartlardan ilki olarak vefat eden kişi açısından gerçekleşmesi gereken şartlar üzerinde durmuştuk. Ölüm aylığı ve koşullarına ilişkin yazımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

1- Vefat Eden Kişi Açısından Gerçekleşmesi Gereken Koşullar(Devamı)

İlk yazımızda ölüm aylığı bağlanması için gerekli şartların sigortalının vefat tarihinde yürürlükte bulunan yasal şartlara göre belirlendiğini belirtmiştik. Bu nedenle aylık talep tarihinde yürürlükte olan Kanun ile aranan şartlara göre ölüm aylığı şartları belirlenmeyecektir. Bu husus çok önemlidir. Çünkü sırf bu nedenle aylık bağlanması ya da bağlanmaması durumları söz konusu olabilmektedir.

5510 s. Kanun ise 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Halbuki bu tarihten önce vefat eden sigortalıların hak sahipleri arasında gerekli şartları sigortalının vefat tarihinde taşımayıp da daha sonra gerekli şartları sağlayan ya da sigortalının vefat tarihinde şartları taşımasına rağmen çeşitli sebeplerle ölüm aylığı talebinde bulunmayan pek çok kişi vardır. Bu nedenlerle konuya ilişkin düzenlemeler içeren önceki kanunlara bu yazımızda kısa açıklamalar getireceğiz.

5510 s. Kanuna göre 4/1-b(Bağ-Kur) ve 4/1-c(Emekli Sandığı) mensuplarının hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için 1800 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortası(uzun vadeli sigorta kolları) primi bildirilmiş olması gerekmektedir.

5510 s. Kanun`dan önce 4/1-b (Bağ-Kur) sigortalıları için konuya ilişkin düzenleme içeren 1479 s. “Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ” yürürlükteydi. **1479 s. Kanuna göre Bağ-Kur sigortalılarının vefatı halinde hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için en az 5 tam yıl sigorta primi bildirilmiş olması gerekmektedir (1479 s. Kanun md. 41). Bu duruma göre 4/1-b (Bağ-Kur) sigortalısı olarak vefat eden kişilerin hak sahiplerine aylık bağlanması açısından herhangi bir değişiklik olmamıştır.**

4/1-c (Emekli Sandığı) li olarak vefat eden sigortalıların hak sahiplerine aylık bağlanması koşullarına ilişkin olarak ise 5510 s. Kanun öncesinde 5434 s. “Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu” yürürlükteydi. **5434 s. Kanuna göre sigortalının hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanabilmesi için fiili hizmet süreleri 10 yıl ve daha fazla olanlardan(yani en az 10 yıl olması gerekmekte) vefat edenlerin hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanmaktaydı. Buna göre en az 3600 prim gün sayısına sahip olmak gerekmektedir(5434 s. Kanun md. 66). Ancak bazı koşulların varlığı halinde en az 5 yıl fiili hizmet süresine sahip olmak da aylık bağlanması için yeterli olabilmekteydi (5434 s. Kanun ek md. 13). Fakat bu durum istisna olarak düzenlenmişti. 5510 s. Kanun ile 1800 gün prim gün sayısının (5 fiili hizmet yılı) varlığı ölen sigortalıların hak sahiplerine aylık bağlanması için yeterli sayılmıştır.** Böylece sigortalıların hak sahipleri açısından lehe bir düzenleme getirilmiştir.

5434 s. Kanun`da konuya ilişkin mevcut olan düzenlemelerle ilgili olarak 5510 s. Kanun`da bir geçiş maddesi getirilmiştir. Madde ile konuya ilişkin getirilen düzenlemede; 5510 s. Kanunun yürürlüğe girmesinden önce ölen (01.10.2008) Emekli Sanığı mensubu sigortalıların, aylık bağlanması için gerekli prim gün sayısı (en az 3600 prim gün sayısı) sağlamayan sigortalıların hak sahiplerinin, prim ödeme gün sayısı bakımından 5510 s. Kanun hükümlerine göre ölüm aylığına hak kazanması halinde (en az 1800 prim gün sayısı), müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren, 5510 s. Kanun ile yürürlükten kaldırılan

5434 sayılı Kanun hükümlerine göre hesaplanacak aylıkları, 5510 s. Kanununun 32 nci, 34 üncü ve 37 nci maddelerine göre ödenir (5510 s. Kanun geçici md. 4/14). **01.10.2008 tarihinden önce vefat etmiş sigortalının hak sahibi konumunda kişilerce 5510 s. Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce yapılan müracaatlar 10 yıl fiili hizmet süresinin yani 3600 prim gün sayısının gerçekleşmemiş olması sebebiyle reddedilmiş olabilir. Ancak 5510 s. Kanunun yürürlüğe girdiği 01.10.2008 tarihinden sonra tekrar SGK'ya aylık bağlanması için müracaat edilmesi ve vefat eden sigortalının 1800 prim gün sayısını doldurmuş olması halinde hak sahiplerine aylık bağlanacaktır.** Görüldüğü üzere 4/1-c (Emekli Sandığı) mensubu vefat eden sigortalıların hak sahiplerinin lehine çok önemli bir düzenleme getirilmiştir.

5510 s. Kanuna göre 4/1-a (SSK) sigortalı iken vefat edenlerin hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için; her türlü borçlanma süreleri hariç en az 5 yıldan beri sigortalı bulunup, toplam 900 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartı aranmaktadır. **5510 s. Kanununun 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmesinden önce 4/1-a (SSK) sigortalıları açısından düzenleme içeren Kanun 506 s. "Sosyal Sigortalar Kanunu"dur. 506 s. Kanuna göre vefat eden sigortalıların hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için; vefat eden sigortalının 5 yıldan beri sigortalı bulunup, sigortalılık süresinde en az 900 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş durumda vefat etmesi gerekmektedir.** Buna göre her iki Kanun'da da 5 yıl sigortalılık süresi ve 900 prim gün sayısı olması aylık bağlanması için yeterli görülmektedir. **Ancak iki Kanun arasında çok önemli bir fark vardır. O da 506 s. Kanun'da söz konusu sürelerin tamamlanması için borçlanma imkanı söz konusu olmasına rağmen 5510 s. Kanun'da borçlanma yaparak aylık bağlanması için gerekli şartları tamamlama imkanı söz konusu değildir** (Kanaatimce 5510 s. Kanuna göre 900 gün sürede borçlanma imkanı söz konusu olsa da Yargıtay'da görüş değiştirerek hak sahiplerinin aylık şartlarını sağlamak için 900 günlük süreyi borçlanmasının mümkün olmadığı şeklinde kararlar vermektedir.). Bu durumda 4/1-a (SSK) sigortalıları açısından konuya ilişkin aleyhe bir düzenleme getirildiğini ortaya koymaktadır. **Ancak yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere ölüm aylığının bağlanması için gerekli şartlar sigortalının vefat tarihinde yürürlükte olan yasal düzenlemelere göre belirlenecektir. Yani 5510 s. Kanunun yürürlüğe girmesinden önce(01.08.2008 tarihinden önce) vefat 4/1-a (SSK) sigortalıların hak sahipleri ölüm aylığının bağlanması için borçlanma yoluna başvurabilirler.**

Bu husus Yargıtay 10. H.D.'nin 2010/9405 E., 2011/7141 K. sayılı ve 12.05.2011 tarihli kararında; *"...hak sahiplerine yönelik ölüm aylığı tahsisinde sosyal güvenlik hukuku ilkelerine göre sigortalının yaşamını yitirdiği tarih itibarıyla yürürlükte olan yasal düzenlemenin uygulanmasının zorunlu bulunmasına, inceleme konusu davada hak sahibi eş konumundaki davacı tarafından 5510 sayılı Kanununun 32'nci maddesinin yürürlük tarihinden sonra 04.06.2009 günü askerlik borçlanması bedeli yatırılıp ölüm aylığı tahsis başvurusu davalı Kuruma yöneltilmiş ise de, 15.05.2004 tarihinde yaşamını yitiren sigortalı için 506 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasının gerekmesine, buna göre sigortalılık başlangıç tarihi 1965 olan sigortalı bakımından askerlik borçlanmasına karşılık gelen 901 gün ile birlikte toplam 931 günlük malulük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödendiğinden davacının 506 sayılı Kanununun 66'ncı maddesi gereğince ölüm aylığına hak kazandığının belirgin olmasına göre ... "* şeklinde belirtilmiş ve böylece **01.10.2008 tarihinden önce vefat eden 4/1-a (SSK) sigortalılarının hak sahiplerinin kendilerine ölüm aylığı bağlanması için borçlanma yapma hakkının mevcut olduğu vurgulanmıştır.**